

KENTELIOÙ BREZHONEG

War ar Radio

Sizhun III

SIZHUN III

KENTEL 1

AR GENTEL SONEREZH

En ur c'hlas : Ar vestrez-skol hag ar skolidi

M = Ar Vestrez

H = An Holl

J = Jobig

B = Bernez

A = Anna

N = Nolwenn

(TROUZ AR C'HLOC'H O SENIÑ)

M - Penaos emañ kont ganeoc'h hiziv ?

H - Mat I (KREÑVOC'H-KREÑVAÑ)

M - Penaos emañ ar bed ganeoc'h ?

H - Mat-tre I (KREÑVOC'H-KREÑVAÑ)

M - Penaos emañ an traoù ?

H - Mat-kenañ !

M - Ur gentel war ar muzik a vo hiziv.
Selaouit mat bugale !

(TROUZ AN DREUJENN-GAOL)

M - Peseurt benveg sonerez eo ?

J - Ur gitar !

H - (C'HOARZHADEG)

M - N'eo ket Jobig, selaou mat !

B - Un drompilh !

M - N'eo ket I Selaouit mat !
Un dreujenn-gaol eo !

H - A !

M - Selaouomp ur benveg sonerez all.

- (TROUZ AR FLEUT)

M - Peseurt benveg sonerez eo hemañ ?

H - Ur fleüt eo !

M - Gwir eo, ur lleüt eo.
Selaouomp ur benveg muzik all c'hoazh.
(TROUZ AN DELENN)

M - Peseurt benveg eo hemañ all ?

J - Ur gitar eo, mestrez-skol !

M - N'eo ket c'hoazh, Jobig.

- A - Un delenn eo !
 M - Ya, ar gwironez a zo ganit !
 Un delenn eo.
 M - Selaouomp ur strollad sonerezh bremañ.
 (TROUZ UR BAGAD)
 M - Setu ur bagad !
 Peseurt binvioù sonerezh a zo gant ar bagad
 N - Ur biniou a zo !
 A - Ur vombard a zo !
 J - Hag un daboulin a zo c'hoazh !
 M - Mat-tre.
 Selaouomp ur strollad muzik all.
 (TROUZ UR STROLLAD ROCK "KALET")
 M - Peseurt binvioù sonerezh a zo gant ar re-mañ ?
 B - N'ouzon ket, kalz trouz a zo !
 M - Kalz binvioù a zo e gwironez.
 A - Ur gitar a zo sur !
 J - Un daboulin a zo iveau !
 N - Trouzus-tre eo sonerezh ar strollad-mañ !
 A - Met plijus kenañ eo !

GERIAOUEG

bombard*, ar v. -où bombarder
 flût*, ar f. -où flûte

gwironez*, ar w. -ioù vérité

kentel*, ar g. -ioù cours, leçon

kitar*, ar g. -où guitare

mestrez*-skol, ar v. -ed-s.

maîtresse

taboulin*, an d. -où tambour

treujenn*-gaol, an d. -où-k.

clarinette

trompilh*, an d. -où trompette

bagad, ar b. -où bagad

benveg, ar b. binvioù instrument

binlou, ar binlawoù binlou

kinniger, ar c'h. -ien animateur

klas, ar c'h. -où classe

muzik, ar m. -où musique

skollad, ar s. skoldi écolier

sonerezh, ar s. -ioù musique

strollad, ar s. -où groupe

mat-kenañ très bien, a zo, 'zo est très bon

plijus agréable a vo, 'vo sera

plijus-kenañ très agréable

trouzus bruyant selaouomp !

el dans le, la, les en dans le, la, les er dans la, la, les siwazh hélas sur sûr, certain war sur, dessus

- 1 Penaos emañ kont ganeoc'h ?
 2 Penaos emañ ar bed ganeoc'h ?
 3 Penaos emañ an traou ?

Les expressions 1, 2 et 3 sont équivalentes ; elles signifient toutes "Comment allez-vous ?", "Comment ça va ?"

Ar gwironez a zo ganit Tu as raison
 E gwironez En vérité

ar re-mañ ceux-ci

En ur c'hlas atav. Trouz bugale o komz etrezo e chuchumuchu

M - Ha neuze bugale, prest oc'h ?

H - Ya, prest omp !

M - Divinadelloù a vo hiziv.

H - Oooo !

M - Selaouit mat an divinadell gentañ !

B - Unan diaes eo ?

M - N'eo ket, selaouit 'la !

H - Chut !

M - Petra zo gwenn e-giz al laezh, glas e-giz ar c'haol ha don e-giz ar puñs ?

A - N'ouzon ket !

H - N'ouzomp ket !

M - Ar mor !

H - Ha ya 'vat !

M - Un divinadell all !

Me a zo dirak evit mont d'ar skol ha war-lerc'h evit dont d'ar gêr. Petra on ?

N - Perig eo !

M - Perig n'eo ket un dra; un den eo.

J - An hent !

M - Mat-tre, Jobig. An hent eo.

Unan all : Me a zo ur voestig vihan hep dor na toull, na prenn. Petra on ?

A - Un diñs !

B - Ur vi !

M - Setu ! Ur vi a zo e-giz ur voest kloz gant ar melen e-barzh.

H - Ya... (WAR UN TON DISKREDIK)

M - Unan aes bremañ : Me a zo un ti bihan koad, leun a gig hag a wad. Petra on ?

B - N'eo ket aes avat !

A - Ar votez koad !

M - Gwir eo, Anna !

Setu unan all : ur c'horf a zo, hep treid; ur gouzoug a zo, hep penn. Petra eo ?

J - Un den eus al loar ! (C'HOARZHADEG)

- N - Diaes eo an divinadell-mañ !
 B - Ur voutailh eo ! Ur voutailh eo !
 M - Setu ar respont mat ! An divinadell diwezhañ bremañ.
 Selaouit holl !
 M - Dek labous a zo war ar brank. Un tenn fuzuilh ha tri a zo lazhet.
 Pet a chom ?
 J - Pemp !
 N - C'hwech !
 B - Seizh !
 A - Eizh !
 M - Hini ebet ! Nijet int holl !

SIZHUN III

KENTEL 3

FOTOIOU AR VAKAÑSOU

Ar vistri-skol a zo o sellet ouzh fotoioù bet tennet ganto e-pad ar vakañsou.

- A = Anaig ar skolaerez
 K = Katell ar skolaerez
 S = Salaun ar skolaer
- A - Piv eo houmañ war ar foto-mañ ?
 K - Mona, merc'h Yann eo.
 A - Ar verc'h yaouankañ eo ?
 K - N'eo ket, an hini goshañ eo !
 A - Pehini a zo o chom e Londrez ?
 K - Hi, just a-walc'h !
 A - Hi a zo amañ war ar foto all, n'eo ket ?
 K - Petra ?
 A - N'eo ket hi eo ?
 K - Eo ! Gant he gwaz dirak an ti-gar.
 A - Dirak an ti-gar ?
 K - Ya, medisinez eo hi met eñ a zo mestr ti-gar !
 A - E Londrez ?
 K - Ya, pe e-kichen.
 A - Sell piv a zo amañ war ar foto all !
 K - Eñ eo c'hoazh gant e wreg hag e vugale war bourzh ur vag.
 A - N'eo ket tev ken.
 K - Piv ? Hi pe eñ ?
 A - Hi evel-just rak eñ a zo treut atav e-giz ur vazh-kloued !
 K - N'eo ket e-giz ma gwaz siwazh !
 A - Fotoioù kaer int !
 Barrek oc'h da dennañ fotoioù !
 K - E-giz-se !
 Sell !
 Int a zo amañ c'hoazh gant ar verc'h vrashañ ha gant mignonned all !
 A - Ar mab a zo war ar foto iveau !
 K - Ya, evit ur wech !

GERIAOUEG

boest*, ar v. -où boîte	aes facile	chom chomet rester	a de
boestig*, ar v. -où petite boîte	diskredik	dont deuet venir	d'al à le, la, les
botez*-koad, ar v. batoù-k.	incrédule	diwezhañ dernier	d'an à le, la, les
sabot	don profond	lazhañ lazhet tuer	d'ar à le, la, les
boutailh*, ar v. -où bouteille	glas bleu, vert	nijal nijet voler	dirak devant
c'hoarzhadeg*, ar c'h. -où	gwenn blanc	n'ouzomp ket	e-glz comme
rire (collectif)	gwir vrai	nous ne savons pas	eta, 'ta donc
divinadell*, an d. -où	kentañ premier	o komz parlant	etrezo entre eux
devinette	kloz clos, fermé		hep sans
dor*, an n. -ioù porte	leun plein		hini ebet aucun,
fuzulh*, ar f. -où fusil			personne
kaol, ar c'h. (s. -enn*, ar g.) choux			na ni
loar*, al l. -ioù lune			pet combien
skol*, ar s. -ioù école			(nombre)
brank, ar b. -où branche			war-lerc'h après,
diñs, an d. -où cube, dé			à la suite de
gouzoug, ar g. -où cou			
gwad, ar g. -où sang			
hent, an h. -où route, chemin			
kig, ar c'h. -où/u. un tamm k.			
viande			
koad, ar c'h. -où/u. un tamm k.	Komz e chuchumuchu Chuchoter		
bois	Ya 'vat ! Oui alors !		
korf, ar c'h. -où corps	Mont d'ar skol Aller à l'école		
laezh, al l. -ioù/u. ur banne l. lait	D'ar gér ! A la maison ! (direction)		
penn, ar p. -où tête	Dont d'ar gér Retourner à la maison		
prenn, ar p. -où/u. un tamm p.'	Leun a glg Plein de viande		
bois de construction	Un tenn fuzulh Un coup de fusil		
puñs, ar p. -où puit	Pet a chom ? Combien en reste t-il ?		
respont, ar r. -où réponse	Nijet int holl Ils se sont tous envolés		
ti, an t. -ez, -er maison			
ton, an t. -ioù ton,			
air (de musique)			
toull, an t. -où trou			
tra, an d. -où chose			
troad, an t. treid pied			

Komz e chuchumuchu Chuchoter
 Ya 'vat ! Oui alors !
 Mont d'ar skol Aller à l'école
 D'ar gér ! A la maison ! (direction)
 Dont d'ar gér Retourner à la maison
 Leun a glg Plein de viande
 Un tenn fuzulh Un coup de fusil
 Pet a chom ? Combien en reste t-il ?
 Nijet int holl Ils se sont tous envolés

SIZHUN III

KENTEL 4

BEC'H WAR PORZH AR SKOL

A - Setu int c'hoazh, bugale Mona, e-beg an tour-tan.

K - Ha me a zo iveau !

A - Te ? E palec'h ?

K - Amañ, sell !
A-dreñv ar vugale !

A - Bras out war ar foto-mañ !

K - Goude ar fotoioù familih, setu amañ fotoioù all !

A - Sell pliv a zo o tostaat !

Ar skolaer - Fotoioù vakañsou, merc'hed ?

A - Ya, met echu eo ar vakañsou, siwazh !
(KLOC'H AR SKOL O SENIÑ)

Ar skolaer - Hag echu eo an ehan-skol iveau, 'm eus aon !

GERIAOUEG

bazh*, ar v. bizhier <i>bâton</i>	barrek <i>capable</i>	bezañ o chom	a-dreñv <i>derrière</i>
bazh*-klouded, ar v. bizhier-k. <i>kaer beau</i>	habiter	amañ <i>ici</i>	amañ <i>ici</i>
<i>bâton de barrière</i>		e-beg <i>au bout de</i>	e-beg <i>au bout de</i>
familih*, ar f. -où <i>famille</i>	o sellet <i>regardant</i>	e-glz-se <i>comme ça</i>	e-glz-se <i>comme ça</i>
gwreg*, ar w. gwragez <i>épouse, femme mariée</i>	sell I regarde !	e-pad <i>pendant</i>	e-pad <i>pendant</i>
klouded*, ar g. -où <i>barrière</i>	tennañ tennet <i>tirer (ici prendre des photos)</i>	ganto <i>avec eux</i>	ganto <i>avec eux</i>
medisinez*, ar v. -ed <i>femme médecin</i>	bet tennet	hi <i>elle</i>	hi <i>elle</i>
ehan-skol, an e. -où-s. <i>récréation</i>	qui ont été prises	Int ils, elles = <i>l'anglais "they"</i>	Int ils, elles = <i>l'anglais "they"</i>
foto, ar f. -ioù <i>photographie</i>	tostaat tostaet	Just-a-walc'h	Just-a-walc'h
gwaz, ar g. -ed <i>homme, mari</i>	approcher	justement	justement
mab, ar m. mibien <i>fils</i>	o tostaat approchant	ken plus	ken plus
mestr-ti-gar, ar m. mistri-t. <i>chef de gare</i>		Londrez <i>Londres</i>	Londrez <i>Londres</i>
mestr-skol, ar m. mistri-s. <i>instituteur</i>		ouzh <i>contre, à</i>	ouzh <i>contre, à</i>
ti-gar, an t. -loù-g. <i>gare</i>		pehini <i>lequel,</i>	pehini <i>lequel,</i>
tour-tan, an t. -loù-t. <i>phare</i>		laquelle	laquelle
vakañsou, ar v. <i>vacances</i>		rak car	rak car
Sell pliv a zo o tostaat !		war-vourzh	war-vourzh
Regarde qui vient par ici !	N'eo ket tev ken !	à bord	à bord
Pehini a zo o chom e Londrez ?	Il n'est plus gros !		
Laquelle est-ce qui habite Londres ?	An hini goshañ La plus vieille		

N'eo ket tev ken ! Il n'est plus gros !
An hini goshañ La plus vieille
Ar verc'h vrashañ La fille ainée
Ar verc'h yaouankañ La benjamine
Evit ur wech Pour une fois
'M eus aon ! J'ai bien peur que...;
J'en ai bien peur !

Echu an ehan-skol iveau 'meus aon !

J'ai bien peur que la récréation soit terminée elle aussi !

Ar vistr-skol a zo o sellet ouzh ar fotoloù bet tennet ganto e-pad o vakañsou.

Les maîtres d'école sont en train de regarder les photos qu'ils ont prises durant leur vacances.

Y = Youenn

J = Jobig

H = Hervé

M = Ar vestrez

Ar c'hinniger - Bugale a zo o c'hoari kanetenn war porzh ar skol

Y - Sell ouzh an taol kanetenn-mañ !

J - N'eo ket un taol dispar !

H - An div ganetenn-mañ a zo dit !
Div hepken !

Y - N'eo ket gwir !
Hounnez a zo din iveau !

J - Ya, teir c'hanetenn evit Youenn !

H - Teir n'eo ket peder !

Laer kanetennou !

Y - Petra ?
Me, ul laer ?

H - Ya, te a zo laer e-giz an dour !

Y - Ha te !
Te a zo drouk e-giz ki Anna Gozh !

H - Biskoazh c'hoazh, kozh barrikenn dev !

Y - Sell ouzh hémañ !
Te hag un troad skubellenn a ra daou dreut !

H - Treut, me ?
Ha te, penn divalav !

Y - Penn divalav, me ?
Ha te a zo koant e-giz un touseg !

H - Te...te...te...a zo speredek e-giz un azen !

Y - Met te a zo droch evel ur yar gloch !

H - Sot nay out !

Y - Brell out da stagañ !

H - Brell on-me ?
Met te a zo fur e-giz ar sant mein !

Y - Teod fall !

H - Genaoueg, serr da c'henou !

- Y - Ur genaoueg on-me ?
 Ha te beg bras
 H - Beg leue !
 Y - Penn peul !
 H - Penn peul tredan !
 Y - Klasker trouz !
 Dal I (TROUZ UR PALVAD)
 Dal un taol all I (UR PALVAD ALL)
 H - Dal I
 Hemañ a zo dit I (TROUZ UN TAOL HAG UR GRIADENN)
 Y - Aiaou I Aiaou I
 M - (UN TAOL C'HWITELL)
 Petra a zo amañ c'hoazh ?
 H - Eñ eo !
 Y - N'eo ket gwir !
 Eñ eo !
 M - Eñ eo, eñ eo...met petra eo 'ta ?
 H - Eñ eo al laer !
 Y - Eñ eo ar penn divalav !
 M - Peoc'h mar plij !
 Te d'ar penn-mañ eus ar porzh ha te d'ar penn all !
 Ha trouz ebet ken !

GERIAOUEG

barrikenn*, ar v. -où tonneau	brell insensé	a ra fait	dlt à toi
kanetenn*, ar g. -où bille	dispar super,		hepken seulement
kriadenn*, ar g. -où cri	sans pareil	stagañ staget	peder quatre
skubellenn*, ar s. -où balai	divalav moche	attacher	telr trois
bec'h, ar b. -ioù fardeau (<i>ici dispute</i>)	droch stupide		
beg, ar b. -où bouche	drouk méchant		
genaoueg, ar g. genacuelen	fall mauvais		
nigaud	fur sage		
klasker, ar ch. -ien chercheur	nay sol		
laer, al l. -on voleur	speredek		
leue, al l. -où veau	intelligent		
maen, ar m. mein pierre			
palvad, ar p. -où gift	Peoc'h ! Tais-toi !		
peul, ar p. -ioù poteau	Taisez-vous ! Silence !		
porzh, ar p. -ioù port;	Serr da c'henou !		
cour d'école	Ferme ta bouche !	Klasker trouz	
sant, ar s. sent saint	Beg bras !	Quelqu'un qui cherche des ennuis	
taol, an t. -ioù coup	Grande bouche !	Trouz ebet ken !	
teod, an t. -où langue	Beg leue !	Plus de bruit du tout !	
touseg, an t. -ed crapaud	Bouche de veau !	Mar plij ! S'il vous plaît !	
tredan, an t. électricité			

SIZHUN III

KENTEL 5

WAR AN DACHENN FOOTBALL

- F = Fañch
 J = Jos
 G = Goulc'hen
 K = Ar c'hinniger
 K - Selaouerien Radio Breizh-Izel, setu tachenn football Plounetra.
 Skipailh Plounetra a zo ouzh skipailh Ploubennaket.
 Ar suporterien (O KANAÑ) - Bec'h de'i, Plounetra, bec'h de'i !
 F - Bec'h de'i, Plounetra !
 Ar suporterien - Hou...! Ni eo ar re wellañ !
 J - Ni eo ar re wellañ !
 K - Paotred Ploubennaket a zo trec'h seizh da c'hwec'h !
 F - Ni eo ar re greñvañ !
 Int eo ar re fallañ !
 J - C'hwi a zo koll koulskoude !
 K - Ur c'horner a zo bremañ evit Plounetra.
 Ar suporterien - Er pal, er pal, er pal !
 K - Un tenn gant Yann Penndivalo ha setu ar volotenn er pal !
 (YOU'C'HADENNOU)
 F - Brav-tre, paotr Yann !
 K - Seizh da seizh a zo bremañ etre skipailh Ploubennaket ha hini Plounetra !
 Ar suporterien - (O KANAÑ) Dav de'i, Ploubennaket, dav de'i !
 K - Ar volotenn a zo bremañ gant Plounetra !
 Un tenn er c'hereiz ha setu ar volotenn er pal !
 (YOU'C'HADENNOU)
 F - Brav an taol !
 Eizh da seizh, eizh da seizh !
 J - Plounetra ne dalv netra !
 F - (FULORET) Petra c'hoazh, ni a zo trec'h deoc'h !
 J - C'hwi ? C'hwi ? Ya, met ni eo ar skipailh gouestañ !
 F - Gouest, gouest; Gouest da goll, ya !
 (TROUZ YOU'C'HADENNOU)
 K - Selaouerien Radio Breizh-Izel, goude un eur c'hoari setu ar volotenn er pal
 gant paotred Plounetra !

- J - Dek da eizh a zo bremañ, Goulc'hen !

G - Petra ?
Int a zo koll !

J - N'eo ket skouarn vouzar, paotred Plounetra a zo trec'h !

G - Trec'h omp adarre !
Ur c'hoari brav, paotred Ploubennaket !

J - Selaou mat 'ta : Koll omp ! Koll !

G - Ya, ur c'hoari brav !

J - Ha sell ouzh ar match 'ta...ha n'eo ket ouzh da werennad vier !

GERIAOUEG

bolotenn* , ar v. -où <i>ballon</i> , <i>balle</i>	koll perdu, vaincu	eur est (impersonnel)	deoc'h à vous
gwerennad* , ar w. -où <i>contenu d'un verre</i>	trec'h vainqueur	bezañ koll	koulskoude
skouarn* , ar s. -où/d. divskouarn <i>oreille</i>		être perdant	<i>cependant</i>
tachenn* , an d. -où <i>terrain</i> , <i>champ</i>		bezañ ouzh	nî nous
youc'hadenn* , ar y. -où <i>cri</i>		être confronté à	
Brelzh*-Izel Basse-Bretagne		bezañ trec'h	
bler , ar b. -où/u. <i>banne bier</i>		être vainqueur	
bière			
korner , ar c'h. -ioù <i>corner</i>			
krelz , ar c'h. -où <i>milieu, centre</i>			
pal , ar p. -ioù <i>objectif, but</i>			
selauver , ar s. -ien <i>auditeur</i>			
skipallh , ar s. -où <i>équipe</i>			
suporter , ar s. -ien <i>supporter</i>			

Bec'h de'l (dezhl) ! Dav de'l (dezhl) ! Vas-y ! Allez-y ! En avant; Sus à...
Ar re fallañ *Les plus mauvais*
Ar re greñvañ *Les plus forts*
Ar re wellañ *Les meilleurs*
Ar skipalh gouestañ *L'équipe la plus capable = La meilleure*
Skouarn vouzar ! *Dur d'oreille !*

1 - AR VERB BEZAÑ/LE VERBE ETRE - A ZO -

Cette forme du verbe être correspond à "est" en français; C'est la forme utilisée quand le ou les sujets précèdent le verbe (habitude excepté)

Ex : Eñ a zo treut (*lui*) Il est maigre
Int a zo amañ (*eux*) Ils sont ici

Remarquez que le verbe reste "bloqué" à la troisième personne du singulier même avec un sujet pluriel exprimé.

Notez également que **a zo** peut traduire aussi *il y a*.

**Ex : Ur binlou a zo Il y a un biniou
Kalz blinvloù a zo Il y a beaucoup d'instruments**

2 - AR C'HELOU NEVEZ/L'INFORMATION NOUVELLE

Le breton demande de placer comme premier segment de la phrase "l'information nouvelle" ce qui n'a pas encore été dit, ce sur quoi on désire attirer l'attention. L'articulation de la phrase bretonne est ainsi très mobile mais, si le premier segment est interchangeable, le verbe conjugué doit occuper la deuxième position.

Ex : **Treut eo** (caractéristique mise en avant)
Eñ a zo treut (sujet, personne, mis en avant)

3 - AR RAGANVIOU-GOUR/LES PRONOMS PERSONNELS

Ex : Me a zo ur voestig vihan *Moi, je suis une petite boîte*
 Te a zo ul laer *Toi, tu es un voleur*
 Eñ a zo mestr-tl-gar *Lui, Il est chef de gare*
 Hi, just a-walc'h *Elle, justement*
 Ni eo ar re wellañ *C'est nous les meilleurs*
 C'hwli a zo koll *Vous, vous êtes perdant*
 Int a zo amañ *Eux, Ils sont ici*

Les pronoms personnels sujets précèdent obligatoirement le verbe; la liaison avec celui-ci se fait par la particule "à".

On peut aussi les employer en apposition pour marquer un renforcement de la personne :

Ex : Brell on-me ? Je suis un innocent mal ?

4 - AN DOAREAÑ/LE SUPERLATIF

Le superlatif se construit en ajoutant la terminaison **-añ** à l'adjectif

Ex : **yaouank (jeune) + -añ = yaouankañ**

Le superlatif s'emploie comme qualificatif derrière un nom

Ex : **Ar verch yaouankañ La fille la plus jeune**

ou à la place d'un nom

Ar gwellañ Le meilleur

Remarquez que le superlatif peut être sujet à des mutations de la consonne initiale tout comme les noms ou les adjectifs

Ex : **Ar verc'h vrasañ La fille la plus grande
de bras grand**

5 - ERLEC'HIADOU STRIZH AN ANV/LES SUBSTITUTS DE PERSONNES :

- AN HINI, AR RE -

On ne peut employer un adjectif qualificatif directement après l'article; le breton exige des substituts de personnes :

An hini pour le singulier (masculin et féminin)
Ar re pour le pluriel (masculin et féminin)

Ex : **An hini bras Le grand**
An hini vras La grande
Ar re vras Les grands

Les substituts se rencontrent aussi devant le superlatif

Ex : **An hini goshañ La plus âgée, vieille**
Ar re wellañ Les meilleurs